

Brūsa Lī kods

THOMAS LEE

THE
Bruce Lee Code

HOW
THE DRAGON
MASTERED
BUSINESS,
CONFIDENCE
& SUCCESS

TOMASS LĪ

Brūsa Lī kods

KĀ PŪKIS
IZVEIDOJA
BIZNESU,
GUVA
PANĀKUMUS
UN PĀRLIECĪBU
PAR SEVI

ZVAIGZNE ABC

821.111(73)-94

Li 001

Thomas Lee

THE BRUCE LEE CODE

How the Dragon Mastered Business, Confidence, and Success

Copyright © 2023 by Thomas Lee

Cover design by Sky Peck Design

Cover image © Bruce Lee Enterprises, LLC.

Interior photos/images by TK

Chapter 4–6 opener illustrations © Martinus Sumbaji | Dreamstime.com

Interior by Timm Bryson, em em design, llc

Typeset in Warnock Pro

The Bruce Lee name, image, likeness and all related indicia are intellectual property of Bruce Lee Enterprises, LLC.

All rights reserved.

No angļu valodas tulkojis *Matīss Meijers*

Tomass Li

BRŪSA LĪ KODS

Kā Pūķis izveidoja biznesu, guva panākumus un pārliecību par sevi

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA

Projekta vadītāja *Meldra Āboliņa*

Redaktore *Jana Boikova*

Korektores *Evija Stikute un Zinta Stikute*

Mākslinieciskais redaktors *Aigars Truhins*

Maketētāja *Dace Polkmane*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.

Red. nr. R-600.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, *Matīss Meijers*

© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2024

ISBN 978-9934-32-330-0

*Bredam, Melisai un Elisonei –
par jūsu draudzību un nelokāmo atbalstu
šajos pēdējos vētrainajos gados*

SATURS

Pateicības 9

Priekšvārds. *Mēs esam Brūss Lī* 11

Ievads. *Pūķa uznāciens* 25

1. nodaļa. *Nepārprotama klātbūtne* 41

2. nodaļa. *Cilvēks ar konkrētu plānu* 47

3. nodaļa. *Inovācija. Brūsa Lī stils* 75

4. nodaļa. *Pārvarot grūtības* 117

5. nodaļa. *Esi zinātkārs, mans draugs!* 149

6. nodaļa. *Brūsa Lī korporācija* 171

Izmantotā literatūra 197

Nobeiguma piezīmes 199

Par autoru 207

PATEICĪBAS

Par atbalstu grāmatas tapšanā vēlos pateikties savam *Career Press* izdevniecības redaktoram Maiklam Pajjē un aģentam Džonam Villingam. Īpašs paldies arī Šenonai Lī, Brūsa Lī fondam, Amerikas ķīniešu vēsturiskajai biedrībai Sanfrancisko, Džeinai Činai, Dženisai Lī un Kristoferam Fongam.

PRIEKŠVārds MĒS ESAM BRŪSS LĪ

Brūsa Lī harisma un cīņas prasmes iedvesmojušas neskaitāmus cilvēkus visā pasaulē, jo īpaši aziātu izcelsmes amerikāņu jauniešus, kuri apkārtējā popkultūrā meklēja varoni, kam līdzināties.

Es nekad nebiju viens no šādiem jauniešiem.

Patiesībā es nekad negribēju, lai man būtu jebkas kopīgs ar Brūsu Lī. 80. gados dzīvoju un uzaugu ārpus Bostonas. Biju dēls ķīniešu imigrantiem, kuriem reiz bija piederējusi veļas mazgātava, un vienīgais skolēns aziāts savā klasē. Brūss Lī man netieši radīja tikai kaunu un pazemojumus. Katru dienu vismaz viens baltādainšs klasesbiedrs uzbrēca man kaut ko tēlotā ķīniešu valodā un imitēja sitienus un spērienus.

“Aiziet, Brūs,” viņi smīkņāja. “Parādi mums savus paņēmienu! Ki-jā!”

Par labu nenāca arī tas, ka mums ar Brūsu bija vienāds uzvārds. Lai gan “Lī” patiesībā ir diezgan izplatīts vārds gan balto, gan aziātu vidū, skolas kaušļiem tādas nianse nerūpēja.

Nākamajās desmitgadēs es par Brūsu Lī pārāk daudz nedomāju. Biju kļuvis par gana sekmīgu biznesa žurnālistu un vairāk koncentrējos uz savas karjeras pilnveidošanu nekā liekiem satraukumiem par savu rasi un citu aizspriedumiem. Tad notika divas lietas: Donalds Tramps kļuva par prezidentu un Covid-19 vīruss sāka strauju izplatību visā pasaulē.

Trampa administrācijas pasludinātā “Amerika pirmajā vietā” ārlietu politikas doktrīna lika man sajust nedrošību. Atkal jutos kā nevēlams svešinieks vienīgajā valstī, kuru jebkad biju saucis par mājām. Situāciju vēl sliktāku padarīja Trampa agresīvā nostāja pret Ķīnu, uzliekot tās produkcijai papildu muitas tarifus un apsūdzot ķīniešus amerikāņu darbavietu zagšanā. Tā bija pazīstamā naidīgā retorika, kas Amerikas aziātiem bija radījusi traģiskas sekas visā viņu pastāvēšanas vēsturē.

Kad 2019. gada beigās Covid-19 vīrusa izplatība sāka uzņemt apgriezienus, Tramps to spītīgi dēvēja par “Ķīnas vīrusu”, atsaucoties uz patogēna sākotnējo parādīšanos Ķīnas provincē Uhaņā. Lai situāciju padarītu vēl ļaunāku, viņš, neskatoties uz trūcīgajiem pierādījumiem, arī pasludināja, ka Ķīna apzināti radījusi pandēmiju. Nav pārsteigums, ka naida pamudinātie noziegumi pret Amerikas aziātiem pieauga [1]. No Sanfrancisko

līdz pat Ņujorkai Amerikas aziāti cieta no fiziskas un psiholoģiskas vardarbības, ko pret viņiem vērsa līdzilvēki, vainojot viņus vīrusa izplatībā. Tas nonāca tik tālu, ka bijos ne tikai braukt ar metro, bet arī vispār iziet ārpus mājas, un ne jau tā iemesla dēļ, ka ierobežojumi neļautu kaut kur doties.

Kādu dienu piezvanīju savai senai draudzenei Dženisai Lī, lai uzzinātu, kā viņai klājas. Tobrīd viņa strādāja Ķīniešu Amerikas vēsturiskajā biedrībā Sanfrancisko, veidojot Brūsa Lī muzeja ekspozīciju. Lai arī Lī bija dzimis Sanfrancisko Ķīniešu kvartālā 1940. gadā, pilsēta nekad nebija izrādījusi pienācīgu godu vienam no diženākajiem austrumu cīņu meistariem, kāds jebkad dzīvojis. Nebija nedz piemiņas plāksnišu, nedz viņa vārdā nosauktu ielu, nekā. Losandželosā, Sietlā un Honkongā bija Brūsam Lī veltīti muzeji. Pat Bosnijas un Hercegovinas pilsētā Mostarā slējās statuja par godu šim cilvēkam, kaut arī viņš tur savā mūžā nebija spēris kāju.

Dženisas darbam bija vēl viens vadmotīvs, ne tikai Lī piemiņas godināšana. Viņa sacīja, ka Amerikas aziātiem nepieciešams varonis, kurš spētu viņus garīgi sapurināt. Aziātu kopiena vīrusa Covid-19 un tam sekojošajā rasisma uzliesmojumā bija ļoti demoralizēta, un Dženisa

uzskatīja, ka Lī veltīta izstāde uzlabotu tās morālo stāju.

Lai arī nebiju uzskatījis sevi par lielu Brūsa Lī pielūdzēju, tomēr, ņemot vērā projekta kontekstu, tas mani ieinteresēja. Pirms tam nebiju novērtējis, cik populārs šis cilvēks bija un turpināja būt kopš savas nāves 1973. gadā. Viņš bija iemīļots ne tikai Amerikas aziātu vidū, bet principā *ikvienā* diasporā un sabiedrības grupā, vienalga, vai tie būtu melnādainie, baltie, latīņamerikāņi, vīrieši, sievietes, veci vai jauni, sportisti, mūziķi vai aktieri. Vienalga, vai tas būtu Amerikā vai ārpus tās. Līdzīgi kā Muhameds Ali, bībli, Mārtins Luters Kings jaunākais, Lī bija viena no retajām personībām, kuras savā būtībā pārsniedza ģeogrāfiskās, rases un laika robežas.

Tagad izjūtu kaunu par to, ka bērnībā nevēlējos tikt asociēts ar Brūsu Lī, bet tieši to rasisms dara. Tas izkropļo identitātes sajūtu līdz stāvoklim, kad sākam noliegt cilvēkus, kurus citos apstākļos apbrīnotu un kuriem gribētu līdzināties. Dženisas veidotā ekspozīcija piedāvāja man lielisku iespēju labot pieļautās kļūdas, tāpēc es piekritu kļūt par tās radošo direktoru. Tomēr man bija nedaudz atšķirīga vīzija par darāmo.

Muzeji parasti atspoguļoja Lī dzīvi hronoloģiskā secībā. Lai arī šāda metode šķita pilnībā sevi attaisnojam, šoreiz nelikās, ka tā spētu uzrunāt

apmeklētājā viņa dziļākās dvēseles stīgas. Pasaulē bija daudz sāpju, un mēs gribējām panākt, lai cilvēki Lī dzīvē atrod un saskata ko tādu, kas spētu viņus patiesi iedvesmot. Tāpēc mēs meklējām veidus, kā pasniegt viņa leģendu tā, lai ikviens to spētu saistīt ar sevi.

Galū galā Brūss Lī bija tikai un vienīgi cilvēks. Neskatoties uz savām gandrīz pārdabiskajām fiziskajām spējām, Lī dzīve patiesībā bija īsta neveiksmju virtene, līdz panākumi viņu beidzot atrada. Pēc rakstura viņš bija karstasinīgs un pieļāva daudz kļūdu. “Vai ziniet ko?” norādīja viņa meita Šenona. “Brūss Lī daudzās lietās nemaz nebija tik prasmīgs. Viņš tik tikko mācēja nomainīt spuldzi vai uzcept olu.” [2]

*“Manuprāt, pilnvērtīga
cilvēka morālais pienākums
ir viņa patiesā potenciāla
attīstīšana.”*

Tomēr Lī alka, lai cilvēki spētu pilnībā atrai-
sīt savu potenciālu, nevis kopējot viņu (galū galā ir tikai viens Brūss Lī), bet gan pielietojot
viņa dzīves pieredzi atbilstoši savai situācijai.
“Brūss Lī nevēlas, lai es būtu Brūss Lī,” apgalvo

Šenona grāmatā par savu tēvu “*Be Water, My Friend*” (“Esi ūdens, mans draugs”).

Brūss Lī vēlas, lai esat perfektākā iespējamā sevis versija, kāda varat būt. Tā pilnīgi atšķirsies no cilvēka versijas, kāds ir Brūss Lī, jo jūs esat jūs pats.

Viņa vārdiem vajadzētu jūs mudināt uz sava “es” aktualizācijas procesu. Tajā jūs izvērtējat, ko patiesībā un pēc savas būtības varētu iemiesot. Tajā jūs ieraugāt, kurp iekšējais potenciāls jūs virza, un saprotat, ko darīt, lai to attīstītu un pilnveidotu [3].

Cilvēki par Brūsu Lī visbiežāk domā tikai kā par cīņas mākslu lietpratēju vai aktieri. Tomēr, ielūkojoties viņa dzīvē ciešāk, jūs atklāsiet četras personības šķautnes: viedu vizionāru, sportistu, domātāju un prasmīgu saliedētāju. Harmoniski mijiedarbojoties, šīs šķautnes palīdzējušas viņam kļūt par to ikonisko tēlu, kādu mēs viņu zinām šodien.

Kā vizionārs Lī allaž spēja saskatīt lietu kopainu, “lielo bildi”. Viņš gribēja apvienot Austrumus un Rietumus un izmantoja cīņas mākslas kā platformu, lai demonstrētu Ķīnas mākslu un filozofiju pārējai pasaulei. Tādi kases grāvēji kā “Lielais boss” un “Drakona ceļš” un iestudējumi

kā “Niknuma dūre” un “Pūķa uznāciens” saplūdināja dinamisma piesātināto Honkongas asa sižeta filmu enerģiju ar prestižajiem Holivudas un Eiropas kinematogrāfijas darbiem, kuros dominēja varoņu raksturu likloču atspoguļojums.

Kā sportists Lī bija austrumu cīņu meistars, kurš savas iemaņas noslīpējis līdz pilnībai – vienalga, vai izpildīja augstas trajektorijas spērienus vai zibenīgi ātrus sitienus. Lai liktu ķermenim darboties tik nevainojami, viņš pavadīja ārkārtīgi daudz laika, pētot jautājumus par veselību un pareizu uzturu. Īpašu uzmanību viņš pievērsa spēkam kā kustību ātruma un elastības palielināšanas veidam. Rezultāts bija ķermenis, kurš rotāja fiziskās sagatavotības žurnālu lapas visā pasaulē.

Būdams domātājs, Lī tikpat lielu uzmanību veltīja arī sava prāta pilnveidošanai. Viņš daudz lasīja un rakstīja gan par austrumu, gan rietumu filozofu darbiem – no Karla Gustava Junga un Renē Dekarta līdz Džuandzi un Džidu Krišnamurti. Viņš pat izstrādāja savu cīņas mākslas filozofiju *džit kun do*.

Brūsa Lī kā saliedētāja karjera sakrita ar lielajām politiskajām un sociālajām pārmaiņām, kas notika ASV un visā pasaulē 20. gs. 60. gadu beigās–70. gadu sākumā. Lai gan Lī aktīvi nepiedalījās sociālo jautājumu risināšanas kampaņās, viņa metode bija rādīt piemēru, pulcējot

ap sevi visdažādāko rasu abu dzimumu cilvēkus. Viņa filmas, kur varoņi cīnās pret brīvību apspiedošiem režīmiem, īpaši rezonēja ar joprojām norītošo afroamerikāņu cīņu pret verdzības un Džima Krova likumu atstāto mantojumu.*

Šie četri Brūsa Lī personības spektri vadīja mūs, veidojot izstādi "Mēs esam Brūss Lī" Sanfrancisko Ķīniešu kvartālā. Mēs cerējām, ka cilvēki atradīs paši savu iekšējo Brūsu Lī, iepazīstot tās šķautnes, kas šo vīru padarīja tik unikālu un īpašu.

Tā tapa šī grāmata. Strādājot pie izstādes veidošanas, pamanīju, ka katram cilvēkam Brūss Lī nozīmē kaut ko atšķirīgu. Kāds atcerējās harismātisko un pievilcīgo filmu zvaigzni, kas uzmirzēja laikā, kad Holivuda Amerikas aziātu vīriešus attēloja karikēti vai kā bezdzimuma būtnes. Citi viņu redzēja kā Amerikas aziātu simbolu cīņā pret rasismu. Daudzi Brūsu Lī cienīja vienkārši kā izcili talantīgu izklaides industrijas pārstāvi, kāds viņš arī bija.

Kā ar Brūsu Lī uzņēmēju? Ar finansēm viņam klājās spuraini. Viņš bija studējis filozofiju un drāmu, nekad nebija strādājis ofisā un izrādījis interesi par bagātības vairošanu. Patiesībā viņš

* Džima Krova likumi bija valsts un pašvaldību likumi, kas ieviesa rasu segregāciju Amerikas Savienoto Valstu dienvidos. (*Tulk. piez.*)

nejutās komfortabli, pat kārtojot savas biznesa darīšanas. Dags Palmers, viņa draugs un bijušais skolnieks, atcerējās:

Viņš noteikti bija gudrs, bet es domāju, ka viņš arī zināja savu spēju robežas. Viņš apzinājās, ka vajag kādu, kuram ļaut parūpēties par viņa finansēm. Viņš apzinājās, ka apkārt spieto ļaudis, kuri cenšas viņam pārdot šo vai to vai piedabūt viņu izdarīt to vai ko citu.

Palmers pirmoreiz satika Lī pusaudža gados, kad vēl nezināmais cīņu mākslinieks sāka piesaistīt vietējo uzmanību ar publiskiem ving čun, ķīniešu kungfu paveida, demonstrējumiem. Viņš apmeklēja Lī nodarbības, un abu starpā izveidojās draudzība, pirms Palmers iestājās koledžā. Ieguvis jurista grādu Hārvardā, Palmers devās uz Tokiju strādāt firmā, kas pārstāvēja Amerikas uzņēmumus Japānā. Palmers vairākus gadus nebija kontaktējies ar Lī, taču bija sekojis līdzī bijušā skolotāja žilbinošajai karjerai.

Brūss Lī uzņēmējs

1969. gadā, pēc vilšanās pilnās Holivudas karjeras, Lī pārcēlās uz Honkongu. Nākamo dažu gadu

laikā viņš filmējās vairākos kases grāvējos, tādos kā “Lielais boss”, “Niknuma dūre” un “Pūķa ceļš”. Lī panākumi padarīja viņu par tik ievērojamu filmu zvaigzni Honkongā, ka reportieri un fani sekoja viņam visur, kurp vien viņš devās. Tomēr slava un nauda lika viņam justies nekomfortabli un uztraukties par to, kuram var uzticēties un kuram ne.

1972. gada rudenī Palmers apmeklēja Lī Honkongā, tūlīt pēc tam, kad Lī bija beidzis sava šedevra “Pūķa uznāciens” filmēšanu un jau ķēries pie nākamās filmas “Nāves spēle”. Atkalredzēšanos Palmers apraksta šādi:

Mēs uzaicinājām viņu vakariņās, un bija acīm redzams, ka Honkongā viņš ir slavenība. Kad taksometra salonā iespīdēja gaisma, pasažieri no apkārtējām mašīnām blenza uz mums atvērtām mutēm. Lai gan restorāns bija cilvēku pilns, brīvs galdiņš uzreiz atradās.

Mēs runājām par varbūtību, ka, pabeidzis savas lietas Japānā, es varētu izsvērt iespēju ierasties Honkongā. Es palīdzētu sakārtot viņa darījumus un izvētīt, kam var uzticēties un kam ne. Es domāju, viņš saprata, ka būtu lietderīgi, ja kāds par to parūpētos, tēlaini izsakoties, piesedzot viņa aizmuguri.

Tomēr bizness nebalstās tikai uz plikiem cipariem, un to pat nevar nosaukt vienkārši par naudas pelnīšanu. Pievienojoties draugam Honkongā, Palmers saprata, ka Lī ir dzimis uzņēmējs, svētīts ar skaidru redzējumu, stingru tvērienu un zinātkāri. Cilvēks, kurš vēlējās iepazīstināt Rietumus ar kungfu mākslu un filozofiju vispirms caur skolām un paraugdemonstrējumiem, pēcāk ar masu mediju starpniecību kino izklaides formātā.

Brūss bija uzņēmējs tādā nozīmē, ka nebaidījās iet pats savu ceļu, darot lietas tā, kā pats uzskata par pareizu, un darot tās pats. Viņu interesēja ne tik daudz finanšu jautājumi, cik pašas cīņas mākslas un vēlāk arī filmas, ko viņš bija vēlējies veidot un rādīt.

Man neradās iespaids, ka pelnīt naudu būtu viņa mērķis vai vadmotīvs, kuram viņš pakārtotu savas intereses. Nauda viņu interesēja tikai kā līdzeklis, lai pabarotu ģimeni, kā arī sekotu līdzī notiekošajam un pārliecinātos, ka viņš tiek ievērots un viņa sasniegumi novērtēti, par ko acīmredzami liecinātu cilvēku vēlme viņam maksāt.

Cīņas mākslas un jo īpaši kungfu, kā arī sava zīmola attīstīšana un to popularizēšana bija viens no galvenajiem viņa dzīves dzinējspēkiem. Filmas viņš uztvēra kā veidu,

lai izplatītu savu redzējumu ne tikai par to, kādām jābūt cīņas mākslām, bet arī konkrētu vīziju, kādas tās var kļūt. Domāju, šie motīvi labi papildināja viens otru.

Ņemot vērā savu ilggadējo biznesa žurnālista karjeru (man bija sleja laikrakstā *San Francisco Chronicle*), nevarēju pārvērtēt Brūsu Lī kā izcilu biznesmeni un uzņēmēju. Visā savas dzīves laikā viņš demonstrēja plašu redzējumu, radošumu, garīgo stingrību un elastību, kādu mēs godinām tādos cilvēkos kā Stīvs Džobss, Īlons Maskss un Bils Geitss.

*“Neļaujiet negatīvām domām iemānot
jūsu prātā, jo tās ir kā nezāles,
kas nosmacē pārlicību.”*

Lī ticība inovācijām un spēja pielāgoties no-
teikti bija biznesa aprindu pārstāvjiem raksturī-
gās īpašības. Galvenais, ka viņš nebija tikai runā-
tājs vai domātājs. Viņš bija *darītājs*. Viņš kļuva
par līdzdibinātāju filmu producēšanas kompāni-
jai *Concord Production*, tādējādi iegūstot lielākas
kontroles iespējas pār savu kinoprojektu, kas bija
ārkārtīgi ienesīgi, māksliniecisko un finansiālo

pusi. Viņš atvēra cīņas mākslas skolas Sietlā, Oklendā un Losandželosā, lai popularizētu savu unikālo cīņas mākslas stilu. Viņš labi apzinājās personīgā zīmola spēku un līdz pat savai nāvei aktīvi pētīja iespējamās tā noieta tirgus.

Mūsdienās Brūss Lī ir viens no vērtīgākajiem zīmoliem pasaulē. Viņš sekmējis miljardos dolāru mērāmu vērtību ieplūšanu tādās nozarēs kā komiksi, profesionālās jauktās cīņas mākslas, mūzika, mode un, protams, filmas un TV šovi.

Lī nezūdošā popularitāte nozīmē, ka cilvēki rakstījuši un runājuši par ietekmi, ko viņš atstājis kā cīņas mākslas meistars un pašizaugsmes guru. Lī Huangš ir bijušais masu mediju un izklaides konglomerāta *NBCUniversal*, grāmatu mazumtirgotāja *Barnes & Noble* un mūzikas žurnāla *Billboard* izpilddirektors. Viņš vadījis seminārus visā valstī, mācot kompāniju līderiem, kā praksē pielietot Lī metodes, lai sāktu inovāciju projektus. Huangš teica:

Katra etniskā grupa, katrs demogrāfiskais slānis mīl Brūsu Lī. To nevar apgalvot ne par vienu citu globālas ikonas statusu izpelnījušos slavenību. Brūss Lī bauda vispārēju mīlestību. Tādējādi visi viņa jauninājumi – sākot ar džit kun do cīņas mākslas izveidi vai inovācijām veselības un fiziskās sagatavotības

jomā un beidzot ar filmām, cīņas mākslas pasniegšanu cilvēkiem, kuri nav ķīnieši, un spēcīga Āzijas vīrieša tēla radīšanu – kļuva par lieliska biznesa pirmsākumiem.

Lī kā tālredzīga uzņēmēja sasniegumi ir pelnījuši lielāku uzmanību, īpaši tagadējos nemierīgajos laikos. Mans mērķis šajā grāmatā ir mudināt lasītājus novērtēt viņu kā praktisku, gudru biznesmeni, viņa karjeras izpētei izmantojot mūsdienīgas biznesa koncepcijas un uz reālo dzīvi balstītas situācijas.

Šim nolūkam esmu intervējis Lī ģimeni un draugus, kā arī vadītājus un uzņēmējus, kuriem viņš kalpo kā apbrīnas objekts. Daudz esmu balstījies uz viņa paša vārdiem un rakstīto, ietverot vēstules, intervijas masu medijiem un citus dokumentus. Ceru, ka rezultātā man izdevies radīt grāmatu, kas parādīs Brūsu Lī kā apdāvinātu uzņēmēju, kāds viņš arī bija.